СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 226 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 29-го ВЕРЕСНЯ 1948. No. 226. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 29, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ДОМАҐАЮТЬСЯ ОБВИНУВАЧЕННЯ ОСІБ, ЗАПІДОЗРЕНИХ В АТОМОВІМ ШПИГУНСТВІ

Вашингтон, 27 вересня. — Комісія неамериканських діянь в палаті репрезентантів зажадала поставлення в стан обвинувачення найменше пятьох людей, запідозрених у передачі Совєтській Росії інформацій про атомові досліди. Звіт комісії написаний на 38 сторінках і обіймає 18,000 слів. У звіті одверто сказано, що дипломатичні представники Совєтів брали участь в організованні шпигунської шайки і даванні їй вказівок під час другої світової війни. У звіті міститься теж гостра догана екзекутивним урядовцям за легковаження цеї справи і за занедбання поставити винуватців перед суд. Шайка оперувала в Злучених Державах і Канаді ще в 1946-47 роках. Замішаними в шпигунстві такі особи: Кларенс Френсис Гиcкі, тепер професор аналітичної хемії в Політехнічнім Інституті в Бруклині. Він працював під час війни при атомічнім проєкті в Колумбійському університеті; його перша жінка Марша Сан Гіскі, яка співпрацювала з ним як комуністка; Джан Гичкак Чапін, тепер зайнятий в однім броварі в Нюарку, Н. Дж., а під час війни брав участь у дослідах над атомовою силою в Колумбії і Шікагу; Стів Нелсон, званий теж Стів Месарош, або Луїс Івайс, уродженець Юґославії, який є комуністичним організатором західної Пенсилвенії, а який дістав інформації про атомову силу з університету в Каліфорнії. Крім того ще безіменний науковець, назначений тільки буквою „Х". Комісія призбирала велетенський матеріял і готова перевести докази перед судом.

ГІС ОБВИНУВАЧУЄ ЧЕМБЕРСА ПЕРЕД СУДОМ ЗА ОБИДУ

Ню Йорк. — Алджер Гіс, колишній урядовець департаменту стейту, вніс обвинувачення до федерального суду проти Витакера Чемберса, редактора Тайм Маґазину, жадаючи від нього відшкодування у висоті $50,000 за обиду. Обида поповнена тим, що Чемберс зізнав перед комісією неамериканських діянь, наче б Гіс був членом шпигунської шайки. Тому, що за зізнання перед комісією не можна нікого потягати до судової відповідальности, Чемберс повторив обвинувачення на однім прилюднім зібранні і заявив, що має на це докази. Обвинувачення внесе перед судом у стейті Мериленд, одначе Гіс оприлюднив зміст позву в Ню Йорку.

ТРУМАН ТВЕРДИТЬ, ЩО РЕСПУБЛИКАНСЬКА [illegible]ДЛИВІСТЬ МАЄ НА ОЦІ ІНШІ ЦІЛІ

Бонгем, Тексас. — Президент Труман сказав у своїй черговій передвиборчій промові, що республиканські провідники „не хочуть обєднання — а хочуть здачі". Це була перша відповідь Трумана на початкову передвиборчу промову Дюїя, що він хоче довести до обєднання нації. Труман сказав, що республиканці хочуть обєднання, одначе такого, яке приносить хосен тільки декому, а не має на меті загального добра. Зате він самий — Труман — заінтересований в мільйонах людей, а не в мільйонах грошей — казав президент.

УЧИТЕЛЬСЬКА ЮНІЯ ЗАМІШАНА В ПІДРИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Ню Йорк. — Полк. Вилієм Б. Кемпбел, віцепрезидент Школи Радієвих Електроніків, яка находиться під ч. 52 Бродвей, вийшов з заявою, що Учительська Юнія, приналежна до Конґресу Індустріяльних Організацій робила спроби зорганізувати торговельні школи для захитування дітей у їх лояльности до батьківщини і до розсівання при їх допомозі підривної пропаганди. Допити над цією справою ведуться в федеральнім будинку на домагання голови комісії неамериканських діянь, конґресмена Фреда Гартлія. Допити переводить управа школи і має на меті поширити їх на всі прилюдні школи.

ДЮЇ ПОНОВНО СТВЕДЖУЄ ОБЄДНАННЯ АМЕРИКИ НА ОСТОРОГУ СВІТА

Сіетл, у стейті Вашинґтон.— Губернатор Тамес Е. Дюї, повторив для відома чужинних країн осторогу, що американської передвиборчої кампанії не треба собі пояснювати як доказ розєднання Америки. Тому, що Росія відкидає нормальні способи для наладнання міжнародних непорозумінь, Дюї сказав у своїй промові, що тоталітарні держави не повинні пояснювати собі на свій лад передвиборчу кампанію, хоч би навіть після неї мало прийти до зміни на верховних становищах уряду.

ЗАКИДАЄ НЕДОСТАЧУ ІНФОРМАЦІЙ З ЗАКОРДОНУ

Сиракюз, Н. И. — Канцлер університету Сиракюз, д-р Вилієм П. Толі, висловився, що населення Злучених Держав подекуди так лихо поінформоване про закордонні відносини, як громадяни Совєтського Союзу. Це сказав він на обіді Стейтового Товариства Редакторів. Він признав, що редактори подають точніші інформації з американського життя, одначе не дописують в подаванні правди з життя закордоном. Як причину такого явища подав Толі накладання кварантани урядом на новинки з закордону, а теж і політику бизнесовців не виявляти всієї правди. Пані Рі Екел з Сиракюз сказала, що публик утреба навчити читати газети, коли вона хоче мати потрібні інформації.

ЦІННІ ПАПЕРИ ПАДУТЬ НА БІРЖІ

Ню Йорк. — Внаслідок вістей про критичне положення в світовій політиці впали на біржі цінні папери в такий спосіб, як це сталося в березні. Гра на знижку почалася вже при одворенні біржі в понеділок і не підійшла вгору впродовж дня.

Найшли сховок командира Пері на Арктиді

Вашингтон, 27. вересня. — Виправа маринарки й прибережної сторожі повернулася з виправи до північного бігуна кораблем Іствинд з важливою находкою. Є це рукопис командира Роберта Е. Пірі, який відкрив північний бігун в 1906 р. Разом з записками Пірі привезла експедиція записки колишньої британської виправи до північного бігуна з р. 1875-76. Ті записки найшов був Пірі і переніс до свого сховку, що його залишив на пригірку Шеридан, у віддалі біля 450 миль від бігуна. Досі не оприлюднено змісту записок, одначе один з учасників теперішньої експедиції каже, що там находяться звичайні спостереження колишніх подорожних, як доказ, що вони були в тих околицях.

Експедиція маринарки виїхала в Арктиду для постачання стацій погоди звичайними життєвими й науковими засобами і тільки припадково попала на слід сховку, коли безмоторовий літак побачив якийсь предмет з повітря. Записки були закорковані у пляшці. — Находка паперів Пірі нагадала світові його виправу зперед 40 років і його спір з д-ром Куком, який доводив, що то він відкрив бігун, а не Пірі. Старша генерація памятає цей спір, який викликав негодування у світі тому, що науковець хотів присвоїти собі відкриття, якого не доконав.

ЗАХІДНІ ДИПЛОМАТИ ТУРБУЮТЬСЯ ДАЛЬШОЮ ДОЛЕЮ ПОСТАЧАННЯ ДЛЯ БЕРЛІНА.

Вашингтон. — Блокада Берліна спонукала Західні держави вислати свою торговельну повітряну фльоту на відсіч населенні Берліна і на підготову якогось кроку збоку Західних держав. Постачання тривало сто днів і принесло успіх. Та це все було тільки хвилеве, а тепер приходить турбота, чи найближчих сто днів не принесуть якої несподіваної зміни. Цю справу обговорював з дипломатами Джеймс Рестон, дипломатичний кореспондент щоденника Ню Йорк Таймс і завважав, що дипломати непевні дальших вислідів.

АМБАСАДОР СМИТ З МОСКВИ ЗВІТУЄ ПРЕЗИДЕНТОВІ ПРО ВІДНОСИНИ.

Бонгем, у стейті Тексас. — Амбасадор Злучених Держав ген. Волтер Бедел Смит, який приїхав з свого посту в Москві, відбув конференцію з президентом Труманом під час йочо передвиборчої подорожі. Після конференції сказав амбасадор, що він склав звіт президентові з відносин між Злученими Державами й Совєтами, які „не були ніколи в більше критичнім стані ніж тепер". Щоб злагіднити свій вислів Смит за хвилину додав, що хоч відносини є критичні, то вони ще не такі, щоб були на березі війни.

АМБАСАДОР БРУС ВЕРТАЄТЬСЯ В АРГЕНТИНУ.

Буенос Айрес. — Вістка що американський амбасадор Джеймс Брус рішився повернутися на свій пост літаком і взяти участь у виставі опери разом з іншими дипломатами і президентом Пероном, викликала вдоволяюче враження в політичних колах. Це значить, що амбасадор хоче злагіднити напруження, яке запанувало в аргентинській столиці після того, як Перон вийшов з обвинуваченням, начеб колишній аташе американської амбасади брав участь у змові на його життя.

СОВЄТСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ ЗГИНУВ В БОЮ З У. П. А.

Коло залізничої станції Тязів біля Станиславова згинув в бою з УПА совєтський генерал Москаленко, командант частини військ МВД. Генерал та три інші високі совєтські офіцери попали в засідку одного загону УПА. Смерть свого генерала з рук українських повстанців совєтські власті задержують в таємниці перед місцевим населенням.

МОСКОВСЬКИЙ ПОХІД ПРОТИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ

Згідно зі совєтськими повідомленнями, по різних районах України відбуваються тепер за вказівками комуністичної партії спеціяльні курси для вивчення нових совєтських пісень, що мають заступити українську народну пісню. На курсах вивчають нові колгоспні частушки, російські народні пісні, пісні зі совєтських кінофільмів, партизанські пісні та новостворені пісні про „щасливе совєтське життя". Після курсів влаштовується концерти для мешканців поодиноких місцевостей, щоби і вони швидко ці пісні вивчили та співали замість українських народних пісень. Спілка письменників УССР, спілка композиторів та комітет для справ мистецтва проголосили конкурс на пісні, які заступили б вживані досі народні пісні. У склад жюрі увійшли Вірьовка, Малишко, Носов та другі. — (Час).

Західно-европейські країни студіюють спільну оборону

Париж, 28. вересня. — Беручи до уваги, що передача Раді Безпеки справи політичної кризи в Берліні та обвинувачення проти Совєтів за загрозу для миру могли б створити потребу наглої оборони західної Европи, міністри оборони Франції, Британії, Бельгії, Голандії, та Люксембургу почали тут вчора спільні наради, студіюючи спільні військові ресурси та спільні можливості оборони. Наради будуть продовжуватися, а з поінформованих джерел заявляють, що успіх цих нарад залежатиме у великій мірі від готовості Злучених Держав Америки допомогти в озброєнні та воєнному виряді західно-европейських армій. Наради міністрів оборони були звичайною рутиною, яку практикується від часу підписання спільного оборонного договору в Брюсель. Головним предметом нарад на вчорашній сесії була проблема стандардизації типів зброї, як теж командування та плянів. Наради відбулися цілком під знаком теперішньої кризи та її можливих наслідків.

ЗНОВУ „НЕВІДОМІ" ЛІТАКИ НАД БОРНГОЛЬМОМ.

Копегага, 28. вересня. (АП) — В слід за повідомленням данських морських властей два тижні тому про порушення 15 совєтськими літаками данської суверенности над островом Борнгольмом, вчора знову повідомлено, що літаки „невідомої національности" перелетіли понад островом. Московська преса називає данські повідомлення „безглуздям".

КОНЦТАБОРИ ОЗНАКОЮ „НАРОДНОЇ ДЕМОКРАТІЇ" В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Прага, 28. вересня. — Місцева преса повідомила вчора про встановлення в цій країні трьох дальших таборів каторжної праці для „реакційних елементів". Табори відкрито в містах Кладно, Дубіна і Карловач. Коментуючи це повідомлення, місцева комуністична преса вважає табори великою ласкою для „осіб, що самі відірвалися від працюючого люду і тепер матимуть можність виправдатися працею".

МОСКВА БОЇТЬСЯ УКРАЇНСЬКОГО ПОВСТАННЯ НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

З поінформованих джерел повідомляють про істеричні заходи безпеки, що їх робить Москва головно в Західній Україні, передбачаючи третю світову війну та зі страху перед українським повстанням. В останньому часі в цій частині України сильно скріплюється військові гарнізони, доповнюючи їх головно „вірними" частинами МВД. Для прикладу можуть послужити деякі конкретні дані про совєтські війська в повіті Калуш, Станиславівської області. В самому Калуші є 1,300 енкаведистів, в Підгірках 60, в Хотині 12, в Студінці 25, в Сівці Калуській 19, в Кропивниках 60, в Толині 36, в Трачці Брошнів 600, в Рип'янці 300, в Яворівці 300 і т. д. В загальному на всіх 25,000 мешканців в тих місцевостях Калущини з понад 3,000 чекістів, так, що на кожних 9 українців припадає один чекіст. Про подібні заходи Совєтів повідомляється теж і з інших місцевостей Західної України.

ВОЄННІ НАСТРОЇ В ЕВРОПІ.

Лондон, 28. вересня. — Останні події, зв'язані зі загостренням совєтсько-західної політичної кризи, сильно збільшили загальні воєнні настрої в Европі. В самій Британії загал і уряд вповні здають собі справу з критичного положення, як це видно з урядових заяв та з голосів преси, проте, тут вже нарід так призвичаївся до політичних міжнародних кріз, що й цим разом ніхто не втрачає нервів, цілком не помічається будьякої воєнної гістерії, чи взагалі „втрати рівноваги". Єдине, що турбує до деякої міри британський загал, це сама непевність щодо дальшого розвитку, скріплена неясним становищем Америки щодо самої европейської оборони.

БРИТАНСЬКА ОСТОРОГА ДЛЯ СОВЄТІВ

МІНІСТЕР БЕВИН В О.Д. ЗАПОВІДАЄ РЕҐІОНАЛЬНІ ОБОРОННІ СОЮЗИ ТА РОБИТЬ СОВЄТІВ ВІДПОВІДАЛЬНИМИ, ЯКЩО ПРИЙШЛО Б ДО „ЧОРНОЇ ФУРІЇ" АТОМОВОЇ ВІЙНИ

Париж, 28 вересня. На вчорашній пленарній сесії Генеральної Асамблеї О.Д. забрав слово британський секретар закордонних справ, виясняючи становище Британії в міжнародній політиці та в теперішній кризі. Міністер Бевин не нав'язував безпосередньо до зірвання західних переговорів зі Совєтами в справі Берліна та до передачі цеї справи Раді Безпеки О.Д. Він тільки заявив, що Британія поробить всі необхідні заходи для закріплення своєї оборони при допомозі реґіональних оборонних союзів, якщо того не можна зробити на світовій базі. Бевин пригадав коротко дотеперішнє совєтське становище в міжнародній політиці, іменно совєтську відмову від всіх рішень більшости, якщо ці рішення не йдуть по лінії совєтських домагань. Згадуючи совєтське вето в справі міжнародної контролі атомової зброї, Бевин твердив, що Совєтський Союз буде єдино відповідальний, як у світі шалітиме „чорна фурія атомової війни". Бевин, відповідаючи на попередній виступ совєтського представника Вишинського в справі роззброєння, заявив, що Британія продовжуватиме свої оборонні заходи, включно зі зброєнням, як довго не буде відновлена захитана Совєтами міжнародна безпека та запорука миру. Він з черги врочисто запевнив, що Британія ніколи не зачне агресивної війни. Говорячи про міжнародні стосунки Британії, Бевин твердив: „Ми мусимо договорюватись, з ким можна договоритись; мусимо співпрацювати з ким можна співпрацювати, мусимо розуміти і довіряти тим, хто виявляє добру волю розуміти і довіряти нам". Промова Бевина, виголошена в дуже серіозному тоні, підкреслювала з цілою силою цю політичну кризу, яка в останньому часі заіснувала. Реакція приявних на цю промову була великою демонстрацією солідарности всіх демократичних та свободолюбних країн проти нової воєнної загрози, щораз більше розпалюваної совєтською диктатурою.

НІМЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗАКІНЧЕННЯ ОКУПАЦІЇ

В ноті до О.Д. Берлінська Міська Рада домагається евакуації військ всіх окупаційних держав, або жодної.

Берлін, 28 вересня. Німецька Міська Рада Берліна звернулася вчора в окремій декларації до ООД, взиваючи до закінчення окупації Німеччини та евакуації всіх окупаційних військ, бо тільки це — по її думці — може закінчити теперішню кризу та не допустити до нової. Проте, як довго будьяка частина Німеччини буде окупована, німецьке населення бажає собі тільки чотиродержавної адміністрації Берліна та щоби жодна з чотирьох окупаційних держав не мала в цих справах окремих привілеїв та одного рішального голосу. Цю декларацію прийнято на спеціяльній сесії Міської Ради.

СОВЄТИ ЗАЛИШАТЬСЯ В ООД.

Лондон, 28 вересня. Місцевий орган Лейбуристської партії, „Дейлі Гералд", опублікував сьогодні інтерв'ю свого кореспондента зі совєтським представником в ООД, А. Вишинським, в якому цей стверджує, що Совєти не виступлять з ООД, але „залишаться в ній та працюватимуть в ній разом з іншими". Інше діло, що це інтерв'ю відбулося ще на кілька годин перед повідомленням про передачу Раді Безпеки західного обвинувачення проти Совєтів в справі загрози для миру.

ЗАХ. СОЮЗНИКИ ПЕРЕДАЮТЬ РАДІ БЕЗПЕКИ НОТУ В СПРАВІ БЕРЛІНА

Париж, 28 вересня. Американський амбасадор Люїс В. Доґлес, британський державний підсекретар сер Вилієм Стренґ і французький амбасадор Рене Масільї вчора весь день працювали над проєктом ноти західних союзників, якою ці передадуть Раді Безпеки під розгляд та рішення справу політичної західно-совєтської кризи в Берліні. Нота мала б бути передана ґенеральному секретареві ОД, Тригве Лі, вже сьогодні. Вважається, що нота буде базована на 39 статті 7-го розділу чартеру, який залишає за Радою Безпеки право визначення розмірів воєнної загрози та відповідних протизаходів. Нота мала б бути зредаґована приблизно в такому самому тоні, як передвчорашня декларація західних міністрів, в якій Совєтському Союзові недвозначно закидується загрозу для миру.

ПОЛІТИЧНА КРІЗА ПРИПІЗНЮЄ БРИТАНСЬКО-СОВЄТСЬКІ ТОРГОВЕЛЬНІ ПЕРЕГОВОРИ

Лондон, 28 вересня. Міжнародна політична кріза практично перервала британсько-совєтські торговельні переговори, що велися в цьому місті вже від деякого часу. Переговорів формально не зірвано, але всі розмови закінчено минулого тижня і досі жодна зі сторін не дає ініціятиви, щоб їх продовжувати.

У ФРАНЦІЇ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ БІЙКИ МІЖ КОМУНІСТАМИ І ДЕ-ҐОЛІСТАМИ

Париж, 28 вересня. Після недавного заворушення між комуністами і прихильниками ґенерала де Ґоля в Ґренобля, в наслідок якого один комуніст був вбитий і багато поранених, вчора дійшло до подібного теж в портовому місті Лє Гавр. До зудару прийшло, як комуністи, що проголосили ґенеральний страйк, почали нападати на тих робітників, які не хотіли слухати їх наказів. У висліді заворушень багато осіб було поранених, деяка кількість важко. До подібних заворушень і бійок дійшло теж в цілому ряді інших місцевостей, між ними в Марсей.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОДИН СВІТ І ДВІ ЕВРОПИ

„Один Світ", книжка Вендела Вилкі, яка розійшлася в Америці в мільйоні примірників, дуже спопуляризувала виложені в ній ідеї про світове обєднання, так, що свого часу писали і говорили про „один світ" як про щось таке, що вже завтра може здійснитись. Створена тоді фундація в память Вендела Вилкі, яка має свій будинок в Ню Йорку, ще далі працює над здійсненням цеї ідеї „один світ".

Вилкі був республиканцем. Як республиканський кандидат на президента кандидував проти Рузвельта-демократа і хоч програв, але здобув дуже велику кількість голосів. Теперішній республиканський кандидат Дюї зазнав цеї самої долі. Згадуємо про це тільки мимоходом, бо нам іде про „один світ", ідею республиканця Вилкія, яку Дюї гаряче попирав.

Прислухуючись, що говорить тепер Дюї як поновний республиканський кандидат на президента про замирення світу і „сфедеровану Европу", нас дуже дивує, що він навіть не говорить про „одну Европу", а не то „один світ". В промові, яку виголосив Дюї минулого тижня в Албукерк, у стейті Мексико, про справедливий і тривалий мир, він підкреслив необхідність обєднання Европи не тільки з господарських причин, але і зогляду на комуністичну небезпеку і забезпеку миру. Думка, як бачимо, здорова, розумна, але біда в тім, що Дюї говорив про Европу, а мав на думці тільки 16 західних держав. Вони є для нього Европою і барієрою перед поширенням комуністичної загрози і їх треба ратувати. Що мало би бути з іншими народами і державами в Европі, які стогнуть у советськім ярмі, про це Дюї не згадує. Виглядає, що вони — не Европа. Значить, беремось ратувати тільки „вибранців" та ще в переконанні, що ратуємо тим світовий мир і себе самих, відвертаючи комуністичну агресію від Америки.

Отцей поділ Европи на дві частині, про який тепер постійно чуємо, не годиться ніяк з ідеєю „одного світу". Як нам говорити про один спільний світ, коли ділимо Европу на вільну і поневолену? До вільної Европи втягаємо — як це робить теж і Дюї — вже й Німеччину, з якою приходилось американцям двічі воювати, стоючи в обороні свобід й демократії. Водночас не звертаємо ніякої уваги на ці народи, що так багато витерпіли через Німеччину, а тепер терплять під Москвою. Який сенс у цьому?

Дюї каже, що „Америка є для світу далі смолоскипом надії й свободи". Тому, що так є, цей смолоскип мусить світити усім гнетеним, а в першу чергу народам, що хоч є під тиранами, але не піддаються і ведуть з ними боротьбу.

„В сучасних великих змаганнях світовий провід спав на Америку", каже Дюї. Коли так, то як таке післанництво може ділити Европу на свобідну і невільничу? Та ж це було б навіть противне американській традиції, яка ліквідувала у себе такий поділ проливом рідної крови!

„Американський нарід може розвязати кожну проблему, як він її зрозуміє і візьметься за розвязку спільними силами", каже Дюї. Він вірить в здоровий розум американського народу і його патріотизм, що заставляє його у важку хвилину іти одною лавою.

Ми теж так думаємо і тому переконані, що коли б американський нарід нині твердо заявив, що ціла Европа мусить бути звільнена від диктаторів і тиранів, вона стала б скоро свобідною і демократичною. Зате дві Европи, свобідна і невільницька, це капітуляція перед советською агресією і комуністичною тиранією.

Нова фаза міжнародної кризи

Рішення західних великодержав щодо зірвання дальших безвиглядних дипломатичних переговорів в Москві для мирного наладнання політичних суперечностей в Берліні та передача цеї справи під розгляд Ради Безпеки О. Д. з рівночасним обвинуваченням, що акція советського уряду загрожує мирові, започаткове нову фазу міжнародної політичної кризи, висліду якої щораз більше затривожене людство.

Сама справа в загальному відома. Советсько-західні ідеологічні та політичні суперечності в останньому сконцентрувалися в Берліні. Совети докладали всіх зусиль, щоби позбутися західних союзників з цього міста, а західні союзники зі свого боку рішили за всяку ціну зберегти там свої права. Крім всілякої іншої підривної роботи, Совети вкінці перервали західним союзникам сухопутній і водний зв'язок з Берліном, вважаючи, що цею блокадою їм пощастить заставити західних союзників залишити це місто. Тоді забрала голос американська і британська авіяція та почала забезпечувати Берлін харчами й іншими необхідними продуктами повітряним шляхом. Всі советські погрози і провокації на ніщо не здалися і західна авіяція з кожним днем здобуває нові транспортові рекорди. Само німецьке населення Берліна є без сумніву по боці західних союзників і це воно демонстративно на кожному кроці виявляє.

Все те створило грізне положення та призвело до „холодної війни", що в кожній хвилині могла б перемінитися в „гарячу". Щоби до цього не допустити, західні союзники робили всі можливі і найбільш далекойдучі заходи для мирного полагодження справи. У висліді, західні дипломати від шістьох тижнів постійно обивали пороги Кремля та шукали можливостей мирної розв'язки кризи, пропонуючи всілякі компромиси і обороняючи головно свого основного права участи в чотирдержавній адміністрації цього міста. Совети зі свого боку що іншого говорили і що іншого робили, завжди змагаючи до тої самої мети: заставити західних союзників залишити Берлін, точніше, здобути повну контролю цього міста, з виразною метою здобути в дальшому і повну контролю цілої Німеччини. З кінцем минулого тижня міністри закордонних справ Злучених Держав, Великої Британії і Франції звернулися до советського уряду ще кінцевими нотами, домагаючись остаточного вияснення советського становища, головно щодо перервання блокади Берліна, що мало бути передумовою дальших переговорів. Советська відповідь на ці ноти, вручена західним союзникам перед трьома днями, була не тільки „незадовільна"; але в ній видвигнено ще нове советське домагання, тим разом вже й контролі західного повітряного транспорту.

Дипломатичні переговори в Москві велися в повній таємниці, що собі застерегли всі партнери, і справа мала бути вияснена спільним комунікатом. Советський уряд зламав і цю умову та минулої суботи подав до публичного відома перебіг і дотогочасний вислід переговорів, подаючи це в своїй власній редакції та в своєму власному насвітленні, яке в жодному разі не відповідає правді. Це заставило теж західних союзників перервати на тему мовчанку та вияснити справу, що й зроблено. Департамент стейту у Вашінгтоні проголосив в понеділок, 27. вересня довшу декларацію, в якій вияснюються всі справи, зв'язані з політичною кризою в Берліні, подається перебіг дипломатичних акцій в Москві та публікується точний текст поодиноких нот, як теж вияснено перебіг і вислід нарад військових губернаторів в Берліні. В цій урядовій американській декларації виказано документально, безсумнівно і недвозначно не тільки злу волю советського уряду, але теж брехливість советських тверджень та свідомий і пляновий саботаж всіх зусиль на мирне полагодження кризи, яку Совети самі створили та що виказано хронологічним реєстром всіх подій, які цю кризу попередили та на неї склались.

З усіх цих документів, вияснень і тверджень робиться заключення щодо таких безсумнівних фактів, що їх в нічому не може змінити жодна советська пропаганда.

Чотиродержавну контролю Берліна встановлено окремим договором з 5-го червня 1945 року. В цьому договорі признано всім чотирьом окупаційним державам, іменно: Америці, Британії, Франції і Советам рівні права і в жодному разі не стверджено, що Берлін „належить до советської окупаційної зони" — як це тепер з білого чорне намагається зробити советська пропаганда, а тільки згадано, що Берлін „положений в советській зоні", що відповідає дійсності;

Совети усім своїм дотеперішним поступуванням намагалися заперечити і скасувати цю спільну чотиро-державну контролю Берліна та унеможливити в ньому дальший побут західних союзників. Практичним поступуванням і під час переговорів в Москві, советський уряд намагався здобути повну контролю сухопутної, водної а наостанці теж повітряної комунікації з Берліном, мати рішальний голос в управлінні та в господарстві цього міста. Західні союзники теоретично могли б евентуально залишитися в Берліні, але в таких умовинах їх побут там був би все рівно неможливий. Західні союзники зі свого боку наводять цілий ряд дальших доказів советської підривної політики та стверджують, що їхня капітуляція в Берліні означала б на дальшу мету не тільки їхню капітуляцію в цілій Німеччині, але взагалі в міжнародній політиці. Тому вони рішили залишитися в Берліні і всіми силами та засобами боронити там своїх прав.

Після вичерпання всіх безпосередніх засобів в намаганні мирної розв'язки Берлінської кризи, західні союзники рішилися передати справу Раді Безпеки, ставляючи теж цю міжнародну організацію перед її найбільшою пробою. В західних столицях ніхто не має ілюзій щодо можливостей полагодження цеї справи. В Раді Безпеки Совети мають право вета, що згори перерішує теж вислід дебат. Тоді справа може опинитися перед Генеральною Асамблеєю, яка з черги не може сама її полагодити, бо не має на це статутового права; вона може робити тільки рекомендації, в цьому випадку Раді Безпеки, де знову ж є те саме советське право вета. Виринає запитання: навіщо ж тоді взагалі передавати цю справу цій міжнародній організації?

З дальших вияснень та коментарів з боку західних союзників, виходило б, що цю справу передається Раді Безпеки головно з „моральних міркувань". На практиці стверджено, що світової публичної опінії не може легковажити навіть советська диктатура і тому передання Советів та їх поступування під суд цеї опінії могло б ще бодай до якої міри та на деякий час заважити теж на дальший советський акції. А з другого боку видвигається ще один здогад, іменно, що Совети власне бажали собі передачі цеї справи до ООД. і цим диктувалася їхня відповідь на останню ноту урядів західних великодержав. Це насуває здогади, що і це Совети намагаються відповідно використати власне проти західних союзників і тому в ООД можна дожидати на цю тему всіляких несподіванок.

Незалежно від усіх цих міркувань, справа східно-західної політичної кризи без сумніву увійшла в свою нову і рішальну фазу. Проти советської нахабности і спекуляцій стала західна рішучість. З перерванням безпосередніх переговорів та з перенесенням справи на міжнародне форум, політична кріза поглибилася. Воєнні настрої в цілому світі, зокрема в Европі, досягли свого вершка.

Фальшівники історії

Ернест Е. Піско, обговорюючи спогади різних визначних людей, що тепер раз-у-раз появляються, звертає увагу на необхідність правдивого реєстрування фактів і подій з наших часів, щоб покласти тим підставу до безсторонної науки історії, як учительки життя в майбутності. Він з пересердям пригадує, як у давноминулому впливові чинники старалися не тільки закривати факти, але ще й їх перекручувати. Так подає він приклад з намагань римських імператорів перекручувати факти з життя перших християн, щоб оправдати жорстокості, сповнювані на християнах в рр. 70-400 по Христі. Як дальший приклад такого перекручування історії наводить він змагання учителів французьких престолонаслідників, що їх звали „дофенами", писати окремі підручники історії для їх вжитку, з чого пішла в науці приповідка „ад узум Дофіні", тобто матеріял, нарочно спрепарований для обману престолонаслідника чи високопоставлених людей загалом. Учителям ішло тоді про те щоб вибілювати деяких королів і їх прибічників перед наступником престола і виробляти у нього відповідний настрій до впливових осіб з його товариства.

Одначе всі відомі людству перекручування фактів і фальшування історії не дорівнюють навіть у приближенні фальшуванні історії, яких допускаються большевицькі диктатори за наших часів. З цього боку є дуже цікавим оповідання Ігора Гузенка в його книжці „Залізна Заслона", виданій з нагоди відкриття советського шпигунства в Канаді в 1946 р. Гузенко як студент військової академії, відвідував Дім Червоної Армії й там приглядався малюнкові Герасимова із „Засідання Військової Ради Першої Кавалерії": Картина представляє Сталіна в оточенні його найближчих генералів і інших. Пізніше ті дорадники попадали в неласку Сталіна й тому маляр мусів на приказ Сталіна замазувати їхні портрети, а на їх місце малювати якусь іншу обстановку. З часом пощезало так багато Сталінових прибічників з картини, що Сталін зостався самий. Його обличчя, яке серед почоту прибічників-генералів сяло радощами, на самоті мусіло змінити свій вигляд на суворий, а це знову давало Сталінові притоку до заввага, що він не хоче бути пострахом для людей. Не було іншої ради, як зняти образ до стіни і сховати його до пивниці.

Це є клясичний приклад модерних способів фальшування історії наших часів, придуманих большевиками.

З минулого знаємо, як російські державні мужі з царських часів нищили різні документи й книжки з історії України, щоб і сліду не стало із колишньої славної української минувшини для науки будучих українських поколінь. А як працювала царська дипломатія над тим, щоб затерти імя України після указу 1876 р., який заборонював прилюдний ужиток української мови на Україні, про це теж уже знає теперішній світ.

Проте московсько - советський режим в Україні побив усі рекорди теж і щодо фальшування української історії, літератури і мистецтва. Взагалі не знати, що залишиться з правдивого українського життя, коли б так большевицька влада вдержалась в Україні ще довші літа. Тому спадає великий обовязок на всіх українців поза Україною, зокрема на тих, що живуть у свобідних країнах, зберігати усі матеріяли, що можуть служити документом правдивого життя українського народу бодай за останні десятки років. Головно іде тут про матеріяли тісно звязані з визвольними змаганнями, бо на цьому полі большевизм наробив найбільшої шкоди, намагаючись оплюгавлювати найбільш геройчні особи та найвизначніші моменти з історії змагань українського народу до визволення і державної самостійности.

ЖИДИ ПОКИДАЮТЬ УКРАЇНУ?

Жидівський часопис „Джуїш Кронікл", видаваний англійською мовою в Лондоні, в числі за 3. ц. м., подав сензаційну вістку про те, що жиди масово почали еміґрувати за межі України. „В цьому місяці, — пише згаданий часопис, — появилося безліч вісток про жидівську автономну область Біро-Біджан. Побіч звичайних інформацій про заснування колгоспів і про їх блискучі досягнення, зустрічається багато інтересних вісток про прибування потягів які везуть нових імігрантів. Коли взяти на увагу, що потяги, згідно з вістками, виїжджають з Вінниці, Києва, Одеси, Херсону і і. місцевостей України, — виходить, що українське жидівство рішило вирушити з України (очевидно, на це не рішаються приналежні до комуністичної партії).

Відгадати причини цеї еміґрації, — читаємо далі в вістці, — зовсім легко. В першій мірі це передбачена загроза, що Україна і район Чорного моря стануть ще раз знову побоєвищем. В такому випадку більшість українських жидів опинилися б між молотом і ковалом. У нас, як їх симпатії, за малими винятками, по стороні західних потуг, вони бояться також масакри з боку місцевих реакційних елементів, які є природніми союзниками тих самих західних потуг на сході Европи". — (У. Д.)

З. Левинський.

ДУХОВІСТЬ ДРАГОМАНОВА

3)

Не менш цікаві відомості авторки про те, як наступала супротивна московська хвиля: „Що більше ми підростали, каже вона, то більше вимагала й московщина. Ніхто не казав нам „цурайся свого, кидай свою мову", але це само собою розумілося. У гостях, при гостях взагалі з чужими, треба було говорити по московському. Це було ясно, зрозуміло само собою... Ми міняли свою мову на московську в розмовах із чужими дітьми або й дорослими, ніби „не подобало" вже говорити з чужими по простому". Мова українська лишалася наостатку на боці, а згодом і зовсім виходила з ужитку".

Коли ж діти починали вчитись грамоти, тоді „вже рішуче й безповоротно переходилося на мову московську, бо й не було ніякої книжки української до науки".

Дуже цікаві теж спогади авторки про боротьбу обох течій, української і московської за душу доростаючої дитини. „Учив нас, каже вона, грамоти й початкової книжної „премудрости" наш тато. Він же дбав про те, щоб ми змалку пізнавалися з кращими російськими авторами, все давав нам Пушкина, Лермонтова, Гоголя... До нас не доходила ніяка література українська".

„На весь вік зосталась у мене, згадує авторка, враження від того, як тато читав мені, дітям початкові, перший раз Гоголевого Тараса Бульбу... здається, ті яскраві малюнки чудового твору, що зостається до цього часу найкращим історичним оповіданням в усій російській літературі, вкувалися з одного разу навіки в мою пам'ять.

Така сила, каже Олена Пчілка, перемагала.

В 1849 р. віддав батько свого сина в „Гадячское уѣздное училище".

У своїй автобіографії з почуттям вдячности згадує Михайло Драгоманів: „Охоту до читання та свого роду політики я переняв од батька. За його проводом, будучи ще школярем гадяцької школи, перечитав я майже всі цікаві книжки з його книгозбірні... Він розвинув у мене інтелектуальні інтереси".

1853 р. Драгоманів скінчив училище й осеню цього ж року віддав його батько вчитись у полтавську гімназію. Це був уже виліт з родинного гнізда.

Поза оточенням, так би сказати, етнографічним, каже Ол. Пчілка, в хаті нашій трималася атмосфера інтелігентности: батько до кінця свого життя виписував свої газету (С.-Петербурскія Вѣдомости), журнали („Библиотеку для чтенія" й інші), альманахи. В одному з них помістив він навіть своє оповідання за власним підписом.

„Проте місцева українська течія пробила і в батька його сильну московську полуду. Дякуючи знайомству з двома українськими письменниками, А. Метлинським, що доводився був своїком його дружині, і М. Макаровським та за знайомленню з їхніми творами, він почав робити українські етнографічні записі. Нажаль, вся збірка їх загинула.

Син згодом писав про світогляд і погляди батька: „Це була мішанина християнства з філософією XVIII. віку та Якобінства з демократичним цезаризмом". (Автобіографія).

Олена Пчілка називає цю характеристику батькових поглядів „цілком вірною".

Ще на два моменти в „Спогадах" Олени Пчілки слід нам звернути увагу.

„Ще в гімназії, каже вона, досить ґрунтовно пізнався брат з позитивною наукою (там же перечитав він багато творів, що, при його аналітичному розумові, могли надати його думці раціолістичного напрямку)".

Авторка дає теж заперечення тому, буцім то „ще в дуже молодому вікові перебув він добу російського патріотизму", як доводилось їй читати в одному життєписі брата. „Я такої доби в житті Михайловім не знаю. В гімназійних настроях Михайлових російського патріотизму не означилось нічим". Навпаки, „вже в гімназії під впливом української літератури будилась у нього українська національна свідомість", каже Пчілка.

При кінці своїх „Спогадів" згадує вона, як брат, бувши в 7-мій клясі, втішав „усю хатню громаду", показавши нам у своїй особі „Наталку Полтавку" Котляревського. „В одній своїй постаті показав він всі дієві особи опери (зостаючись таки в гімназійній курточці)". Цей факт із життя молодого гімназиста доводить, що полтавські гімназисти були в той час, себто в кінці 50-тих років минулого століття під надихом українського національного руху, що доходив до них від загарливих старих українських патріотів, таких, як Пильчиков, Кониський, Милорадовичка та інших".

Такі надзвичайно цікаві спогади Олени Пчілки про Михайлові дітоці та шкільні роки, й про вплив двох течій в той час на його духовість.

Висновки, що їх слід зробити на підставі цих спогадів, можна коротко так сформулувати:

Драгоманів у своєму дитинстві підпадав впливам двох течій, нарівні сильних, які взаємно перехрещувались: московської (домашнє й початкове шкільне виховання, малоросійське отечество, російська книжка) та української (українська стихія, що її носієм була дворова служба у Драгоманових). Етнографічна свідомість дитини брала верх над московською, асиміляційною полудою. Тільки в гімназії під впливом української лектури починають будитися у Михайла Драгоманова перші сильніші проблиски української національної свідомости.

Праця Обєднаних Держав

Асамблея Обєднаних Держав зійшлася на наради в Парижі 21. вересня серед більш чим ненормальної політичної атмосфери, бо світові загрожує тепер, більше ніж коли небудь давніше, поділ на два ворожі табори. Трагічною й символічною признакою хаосу у світі є скритовбивство графа Фольке Бернадотта, який завзято працював для доведення до згоди між воюючими народами в Палестині.

Вбивство Бернадотта нагадує ще, що Обєднані Держави мають перед собою більше подібних справ, які вказують на можливість переміни теперішньої холодної війни на справжню війну. До таких справ належить положення в Греції, де дальше ведеться підіздова війна большевиків. У Греції, подібно як і в Палестині, перебуває обсерваційна комісія Обєднаних Держав.

Посередництву О. Д. треба завдячувати примиря в Індонезії, а спеціяльна комісія О. Д., вислана до Кашміру, зредукувала напруження в тій країні й їй треба завдячувати зближення між Гіндустаном і Пакістаном.

Теж не треба забувати, що попри чисто політичні справи, О. Д. мають на цілі підготовити цілу низку життєвих справ, які дотикають населення землі й майбутности цілого людства без огляду на існування міжнародної організації. Такі справи передані окремим постійним комісіям О. Д. і їх розробляється на науковій підставі на далеку майбутню мету. У таких комісіях йде праця безупину, хоч до загального відома дістаються тільки вісто про її висліди.

Так напр. у справах сільського господарства йде праця над заведенням в Італії нового роду кукурудзи, виплеканої на підставі досвідів із щепленням кількох родів цеї рослини. Комісія Харчів і Рільництва помагає вводити поправлені способи для використання риболовства в Китаю, Чехословаччині, Перу й Ірані.

Торговельно - Промислова Комісія допомогла ввести нові роди продукційних машин в кількох країнах Європи, не зважаючи на непевне політичне положення. Франції допомогла ця комісія при відбудові сталевого промислу через наладнання достави вугілля, а те саме сталося в Бельгії й Люксембурзі.

Через Інтернаціональний Банк О. Д. перевели кредити на висоту пів більйона долярів для відбудови просторів, знищених війною, і для постачання туди машинерії, насіння на засіви, залізничих локомотив і т. п. вирядую.

У чисто гуманітарних справах треба нагадати, що Міжнародна Організація Біженців — IPO — була покликана Обєднаними Державами для наладнання питання, що зробити зі скитальниками. Серед незвичайних перешкод IPO таки склало програму їх розселення в заморські країни. Досі помогло IPO переселитися 185,000 біженцям, а при репатріяції помогла 72,000 людям.

Для виживлення дітей Міжнародний Діточий Фронд вислав допомогу для чотирьох мільйонів дітей у 12 европейських країнах.

Для викорінення неграмотности Економічно - Суспільна Комісія О. Д. (УНЕСКО) склала програмові проекти, як поширити навчання грамоти на островах Гаїті, в Китаю і в британській Східній Африці.

У справі інформацій згадана комісія перевела важні наради і виготовила точний проект безцензурного постачання інформацій всім народам і країнам. Відповідно зредаговані договори („конвенції") вже вислано до поодиноких держав для ратифікації.

В справі поширення самоврядування в теперішніх колоніяльних країнах О. Д. вислали до Західної Самоа комісію для дослідів. Комісія зладила звіт з дорученням. Нова Зеландія, яка опікується цим островом, приноровилася до доручення і населення Самоа чується вдоволеним. Ота одна праця вказує, що можна зробити при добрій волі інтересованих чинників. Такою дорогою може піти розвязка освободження дотеперішніх колоніяльних народів на Сході. Сотки мільйонів людей різної краски бажають сдати вільними, і їх бажанню треба йти на зустріч.

На підставі сказаного можна прийти до висновку, що О. Д. зробили небуденну працю серед небуденних повоєнних відносин. Те, що в світі не прийшло до третьої світової війни треба у великій мірі завдячувати існуванні О. Д.

Асамблея О. Д., яка саме радить у Парижі, має перед собою ведетенські труднощі при наладнанні справи Берліна й цілої Німеччини. Хоч дехто думав, що ці справи не повинні прийти під наради О. Д., то в теперішнім положенні Асамблея мусить узяти їх як найважливіші з усіх проблем.

З інших великих справ, які мусить вирішити Асамблея О. Д. треба згадати: ще справу приділу давніших італійських колоній, а це Лібії й Киринеїки у Північній Африці й Еритреї й Країни Сомалів у Східній Африці. Справою Палестини вже займається Асамблея на підставі доручення небіжчика Бернадотта.

СЕРЕД ТРУДНОЩІВ І НЕПОРОЗУМІНЬ

ВАЖЛИВІ ПОВІДОМЛЕННЯ ДЛЯ БАЖАЮЧИХ ВИХАТИ ДО ЗДА.

Праця ЗУАДК-у в Европі.

Голова ЦПУЕ скликав 3-го серпня ц. р. до Авгсбургу представників ЦПУЕ, СХС та преси, щоб вони вислухали інформації представника ЗУАДК-у на Европу д-ра Романа Смука про справи, зв'язані з переселенням нашої европейської еміграції.

Конференцію відкрив голова ЦПУЕ В. Мудрий. Д-р Р. Смук згадав про те, що він працює в Европі впродовж 11 місяців, маючи цілий ряд перешкод. Праця там важна, що його адміністраційний апарат дуже скромний з огляду на те, що ЗУАДК має мало грошей. Однак Представництво ЗУАДК на Европу все ж таки має в своїй праці досягнення. Не зважаючи на великі труднощі, йому вдалося здобути 4 місця для своїх урядовців-українців в еміграційних центрах IPO в Мюнхені, Штутгарті, Франкфурті й Амбергу. Всі ці службовці мають пильнувати українських еміграційних справ. Вдалося також організувати 4 власні бюра в американській зоні Німеччини й Австрії, і є певність, що незабаром повстануть такі ж бюра у французькій і англійській зонах. Чужині допомогові організації почали респектувати діяльність европейської експозитури, ЗУАДК-у. До цього причинилися пресові конференції д-ра Смука з американською пресою. Між іншим, така конференція з американською пресою відбулася 4. серпня у Франкфурті.

Централя ЗУАДК-у приступила до панамериканської Централі Допомогових Комітетів з умовою, що між американськими українцями будуть збирати пожертви на рахунок Централі, яка погодилася дати ЗУАДК-ові 50 тисяч долярів. Досі вона повернула йому 3.5 тис. дол. складених на організацію праці Централі, й дала 20 тис. дол. у вигляді 2 тис. керпакетів, що їх роздано українським біженцям в Европі. Централя передала розподіл пачок німецькій установі „Карітас", однак ЗУАДК подбав, щоб кожний українець дістав свою пачку з Америки індивідуально поштою; можливо, ці пачки одержуватимуть далі через представництво ЗУАДК в Европі.

Суворі умови в'їзду до ЗДА.

Всі афідавіти, індивідуальні і збірні, в засаді втратили вартість на терені Німеччини, Австрії й Італії. Система квот і афідавітів діє поза цими теренами у Франції, Бельгії і т. д. Отже, хто з українців у Бельгії чи Франції має афідавіт, то він зберігає силу, і на належну державну квоту можна з ним виїхати до ЗДА. Інакше стоїть справа в Німеччині й Австрії. Тут афідавіти мають вартість лише тоді, коли до них є ще посвідки з ЗДА на замовлену працю і помешкання, затверджені тамошнім нотаріятом і під присягою підписані тим, хто їх висилає. Це дає перевагу на виїзд.

На практиці посвідка праці є звичайним контрактом на час до двох літ. Комісія Трьох, яку затвердив президент Трумен, перевіряє в ЗДА ці посідки, й кваліфікує в Европі кандидатів на виїзд чи вони відповідають умовам праці, зазначеної на посвідках. Якщо ні, то кандидата залишають на чергу, поки полагодять справу інших 200 тисяч зголошених; в найкращому випадку такий кандидат мусить чекати два роки. Тому не слід покладати великих надій на в'їзд до ЗДА. Хто може виїхати до Канади, Аргентини, чи Бразилії, той не повинен цього занедбувати, лише, щоб виїхати до ЗДА. Закони ЗДА відповідають передусім найпридатнішим до фізичної праці.

Число українців, які зможуть виїхати до ЗДА, залежить від числа надісланих посвідок на працю й помешкання: якщо старі українські емігранти чи чужі фірми дадуть 20 чи 30 тисяч таких посвідок, то принаймні теоретично можна думати, що ці тисячі виїдуть до ЗДА. Підкреслюємо — теоретично бо, крім цих посвідок, треба ще документів про працездатність, моральність і політичну придатність.

ЗУАДК вживає заходів, щоб перебороти труднощі з імміграцією. Між іншим, він виготовив відповідні формулярі, які будуть за посередництвом ЦПУЕ роздані таборовикам і приватникам трьох зон. Це потрібно, щоб завжди можна було пропонувати американським фірмам набір на працю українців, знаючи їхній фах. Один стейт уже прийняв пропозицію ЗУАДК-у на 1,500 українців як рільних і портових робітників.

Чому припинився виїзд до Канади?

Близько 9 тисяч, що дістали „перміти" на виїзд до Канади, не могли виїхати через адміністративні неполадки. Передусім корабельні компанії спізнюються з транспортом. Подруге, канадійські установи не знають адрес тих, хто має візи, а ті, що мають візи, не знають нумерів своїх „пермітів". Тому Український Канадійський Комітет надсилатиме „перміти" з їхніми числами, а ЗУАДК подаватиме точні адреси й на цій основі клопотатиметься в канадійських консулів і в корабельних компаніях. Це прискорить виїзд посідачів „пермітів" до Канади.

Праця для ДП і приймання ДП до таборів.

Заходами представництва З. У. А. Д. К. в Мюнхені і ЦПУЕ вдалося організувати два табори праці для українців ДП в Гіссені і Ганав. ЗУАДК намагатиметься збільшити число таких таборів. Треба передусім подбати, щоб до них дісталися безробітні-приватники.

Хто не має можливостей забезпечити своє утримання в системі німецького господарства, повинен подати заяву про прийняття до одного з таборів ДП. Останні інструкції IPO допускають по 25 тис. ДП місячно до табору. Особи, що не мають досі прав ДП, повинні насамперед зголоситися до відповідного Control Center IRO і пройти перевірку. Прохання про прийняття до табору треба подавати до Field Welfare Office на даному терені.

Що привіз із ЗДА д-р Смук?

— ЗУАДК послав мене сюди, щоб нести допомогу для 150 тисяч українських біженців, — сказав д-р Смук. Вже спочатку було ясно, що без допомоги українських еміграційних установ у Німеччині й Австрії, не можна буде виконати завдань, що їх намітив ЗУАДК. Щоправда, в нашій праці були деякі помилки, між ін. недоцінка пропаганди про діяльність експозитури ЗУАДК на Европу, тоді як інші організації таку пропаганду провадили, зважаючи на психіку американських українців, які звикли, щоб їхні пожертви належно оцінювалися. Тому, що ЗУАДК цього не робив, загал української старої еміграції останнім часом почав ставитися до його збірок байдуже. Та не менше спричинилися до цього деякі одиниці з нової української еміграції.

Шкідливі листи.

ЗУАДК дістав на 14 тисяч зголошених 2,800 пачок, отже багато людей не могли дістати допомоги з першої посилки, а зможуть її дістати лише з чергових розподілів. Не зважаючи на це, вони, використовуючи особисті зв'язки, засипали нашу еміграцію в ЗДА листами про те, що представництво ЗУАДК в Европі нічого не робить, нікому не допомагає і т. п. Кромі того, багато нових емігрантів, які недавно прибули до ЗДА, з особистих причин сіють там ворожу пропаганду перед старою українською еміграцією, мовляв, там в Европі лишилися самі такі, яким не варто допомагати; вони ж фальшиво представляють роботу ЗУАДК в Европі. Отже, потрібна вірна інформація про діяльність експозитури ЗУАДК в Европі про якість і рівень нової еміграції. Треба, щоб ми добре простудіювали психіку американської еміграції, навпаки, щоб вона зробила це у відношенні до нас.

„В ЗДА всі почали на свій спосіб пікулуватися" УПА, — сказав д-р Смук, — розтягаючи деяких бійців УПА на всі боки, — кожна організація на свій спосіб, і збираючи на неї пожертви. Ми мусимо помагати УПА, але це треба робити відповідним способом. Треба перебороти певні труднощі, що є між старою і новою еміграціями, організаційним шляхом і вести справу відкрито. Треба, щоб нова еміграція в ЗДА ввійшла в рямки старої еміграції, щоб їх доповнювала, а не творила окремих організацій".

ЗУАД і ми.

Закінчуючи свій звіт про конференцію в Авгсбурзі, відзначимо, що експозитура З. У. У. Д. К. в Европі, очолена д-ром Смуком, робить конче потрібну справу і не можна думати про те, щоб допустити до її ліквідації. Нашим обов'язком є переконати в цьому українську еміграцію в ЗДА, зокрема Централю ЗУАДК, що на нашу думку, мають зробити насамперед ЦПУЕ і СХС, які найкраще можуть розказати правду про діяльність експозитури ЗУАДК в Европі, бо з нею безпосередньо працюють і користаються її допомогою. Підкреслюємо, що коли ЗУАДК в ЗДА не придбає для нас якнайбільше посвідок про працю й помешкання, а його представництво в Европі не докладе всіх зусиль, щоб тут наші колонії не „забракували", то нам доведеться відмовитися від надії на виїзд до ЗДА, бо інші національні групи з своїм спритом певно нас у цьому випередять. Отже ті, що не дістали ще особисто допомоги, не повинні забувати за своєю справою справи загальної — тобто еміграції до ЗДА; ті, що виїхали вже туди, коли не можуть допомогти, то принаймні не повинні шкодити. Старі українські емігранти і ЗУАДК, на нашу думку, повинні розрізняти зерно від полови, толерантніше ставитися до европейських життєвих форм нових емігрантів, і спокійно чекати часу, коли психологічні відмінності між старою і новою еміграціями вирівняються.

Саме в такому дусі і висловлювалися учасники цієї конференції. — („Українська Трибуна").

В. Ю. Пасічняк.

МОСКВА ЗАКРИВАЄ ПРАВДУ ПЕРЕД СВОЇМ НАСЕЛЕННЯМ

Москва, 28 вересня. Московська преса та інші інформаційні засоби ще досі ані словом не згадали про останні рішення західних союзників в справі політичної кризи в Берліні та передачу цеї справи Раді Безпеки. Теж в країнах совєтських сателітів цю справу або промовчується, або приглушується всілякими другорядними внутрішніми повідомленнями.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Будуємо Памятник Шевченка в Гумболд Парку.

Заходом американських ветеранів українського роду створився Комітет Будови Памятника Незнаного Американського Жовніра українського походження. Саме довга назва Комітету вказує, до чого є він покликаний.

Сталося так, що українці, які служили в американській армії, вважали, що українське громадянство в Шікаґо повинно поставити такий памятник на „вічну славу", на доказ, що й тут жили колись „козацькі сини", мали свої церкви, школи, українські доми та які помагали Україні визволятися, служачи в американській армії.

На одних таких зборах, де я був присутний, ветерани переконували старших громадян, що вони мають вступ до міської адміністрації й можуть дістати площу під будову, та що є їх обовязком такий памятник поставити, особливо, коли є сприятливі до цього обставини.

Бо треба мати на увазі, що в такому великому місті як Шікаґо, не так легко дістати площу під будову памятника в публичних парках та ще такій малій етнічній групі, якою є українці в Шікаґо, що не мають, на жаль, жодного голосу в адміністрації міста й ні одного чоловіка в міській адміністрації. Що двох чи трьох людей українського роду є урядниками в якімсь там департаменті міста, чи коли таке саме число має якісь маленькі „джаби", то це не можна назвати „впливом".

Маючи отсі речі на увазі, треба дійсно радіти, що українські ветерани дістали місце в „Гумболд Парку" для памятника. Гумболд Парк є найблище до великого скупчення українців на північній стороні міста. Є в ньому памятники фон Гумбольда, Косцюшка й інших славних людей. Сам парк є пів милі довгий і 3/4 милі широкий. Є вже випрацьований плян, де саме мав би станути український памятник, а саме в розі близько вулиць Кедзі і Сорт Евеню, близько Палати Національної Ґвардії.

Комітет будови памятника ще неповний. Плянується його переорганізувати і поширити, бо для будови великих діл чи монументів треба „громадою обух сталить". Є в пляні покликати нашого світової слави скульптора, Олександра Архипенка, щоби зайнявся випрацьованням монументу, який має представляти Тараса Шевченка, великого борця за ідеали свободи, за які віддали своє життя теж й американські вояки українського походження. Памятник має бути чимсь величним, трівким й має бути достосований до естетичних вимог архітектури міських монументів. Буде коштувати около 15,000 долярів.

Дехто скаже, це великі гроші! Так, але як будемо довше чекати, а інфляції нескрутить хтось карку, то до року кошт будови може підійти до 20,000

Я написав те коротке звідомлення на це, щоби поінформувати шікаґовське українське громадянство, що робиться у цій справі. Наші організації, світські і церковні, повинні вислати своїх репрезентантів на ширші наради в тій справі, коли дістануть повідомлення. Будова памятника не може бути привілеєм одної групи людей, ні теж тягарем цеї чи другої групи. Всі ми, виховані на Шевченку, свято переконані, що „Будеш, батьку, панувати, поки живуть люди!" Прийшов час зреалізувати в Шікаґо цю віру ділом, яке буде вічною памяткою нашої любови до Америки і до України. Спільними силами ми певно збудуємо величавий памятник Тараса Шевченка в Гумболд Парку, що буде символом боротьби невідомого американського жовніра українського походження в другій Світовій Війні за найвищі ідеали людства.

Степан Куропась.

СКИДАЄ ШОКОЛЯДУ ДІТЯМ З ЛІТАКА.—Лютенант Ґейл С. Голворсен, з Ґерленд, Юта, є військовим летуном в американській армії й перебуває тепер недалеко Франкфурту. Каже, що його дуже зворушило, як він глядів на голодних дітей у Берліні, як вони споглядали на американські літаки, що довозять харчі до Берліна. Тому спордив малі парашути і з них скидає з літака дітям солодощі, головно шоколяду та американську ґуму до життя.

Вже можна замовляти Календар У. Н. Союзу на 1949 рік.

В наступному 1949 році припадає 55-та річниця з дня заложення Украї́ського Народного Союзу. З цеї нагоди Головний Уряд У.Н.С. рішив видати ювілейний Календар-довідник У. Н. Союзу на 1949 рік, що крім звичайних календарних матеріялів матиме теж основні енциклопедичні інформації про У. Н. Союз, про Америку і Україну та про українців у цілому світі і про всі ділянки їх життя та творчости, як теж багатий літературний відділ. Календар вже є в підготовці і мав би появитися вже з кінцем жовтня цього року. До співпраці в його редакції запрошено найкращі українські сили, як теж представників українських громад з усіх країн і континентів. Цей великий Календар-довідник мав би бути дальшим поширенням та доповненням відповідних видань У. Н. Союзу, що появилися досі. Він повинен стати настільною книгою кожного українця в Америці і закордоном, необхідною в праці і надозвіллі. В Календарі кожний українець матиме всі найбільш необхідні інформації і цей Календар подуманий справді як дорадник і розрадник кожного. Незважаючи на великі кошта видання, вартісних матеріялів та багатих ілюстрацій, ціну Календаря встановлено тільки на один доляр за примірник. Проте, з огляду на великі кошта друку і паперу, Календар появиться тільки в обмеженій кількості і тому хто хоче запевнити собі його одержання, повинен негайно виповнити подане внизу замовлення та вислати його разом з належитістю до Адміністрації „Свободи" на подану внизу адресу Це повинні зробити не тільки члени У. Н. Союзу, але й весь широкий загал американсько-українського громадянства, бо Календар У. Н. Союзу на 1949 рік це буде справді настільна книга для кожного українця. Тільки негайне замовлення може забезпечити вам її одержання. Тому поспішайте з висилкою замовлення.

(Прохаємо витяти, чітко виповнити і негайно разом з належністю переслати на адресу „Свободи").

ЗАМОВЛЕННЯ НА КАЛЕНДАР У. Н. СОЮЗУ НА 1949 РІК

До Адміністрації „Свободи"
P. O. BOX 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Я, ______________________________, замовляю
(Ім'я і прізвище)

оцим Календар У. Н. Союзу на 1949 рік в кількості _____ примірників і на ту ціль пересилаю чек (моні ордер) на суму $_______ як належитість по $1.00 за примірник.

____
Підпис (писати по-англійськи).

Адреса: ______________________________
____
____

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

15,933 Кущ Марії з дому Козів з с. Бризка Воля (Ланцут) Способець Івана і Михайла від Курило Михайла і Івана.

15,934 Дорош Палагії, Зосі і Касі з с. Отурочок Нижних (Турка над Стриєм) від Копитчак Михайла.

15,935 Дердак Анни тітки з с. Щеплоти (Ярослав) від Дердак Степана.

15,936 Душора Франі та знакомих з Кучурова Великого (Буковина) від Коваровський Лонгина.

15,937 Штим Якова і Яця з с. Стинови Вижної від Воркевич Володимира с. Миколи з с. Синевідська Вижного.

15,938 Дуляк Павла, Миколи і Палагії з с. Горова (Коросно) від Дуляк Івана і Русин Івана.

15,939 Борух Петра від Борух Бронислави зам. Осуховська з с. Малиниці (Броди).

15,940 Сенюк-Климус Агафії ур. Грохі (Любачів) від Бен-Бунко Олени.

15,941 Палямар Семка і Василя з с. Берилівці (Зборів) від Боднар Стефанії зам. Кузан.

15,942 Рідних і знакомих з с. Потік (Рогатин) від Паньків Миколи.

15,943 Борек Катерини зам. Саванах з с. Теодорівка (Коросно) від Борек Володислава.

15,944 Бучко Миколи з с. Новосілка (Підгайці) від брата Головка Панька.

15,945 Рушель Станислава і Йосифа, Бенковський Леона і Феліції з дому Цюрусь, Петруняк Михайла с. Теодора, Мочорад Софії Лотович всі з Воланці, Борислав (Дрогобич) від Снак Катерини.

15,946 Адамкевич Михайла від Урбанович Михайла с. Антона і Стефаніди.

15,947 Винничук Івана с. Матвія від сестри Зуб Анни.

15,948 Кревних і знакомих з с. Нагірянка (Бучач) від Нестор Михалини зам. Луців.

15,949 а) Сивак Василя і тітки з дому Сивак з с. Завади (Мостиська) від Сікорський Антона.

16,041 Беренда Олександра від сестри Беренда Дарії д. Григорія з Керновіц (Варшава).

16,042 Маценко Степана, Івана, Михайла і Марії з с. Пулави (Сянік) від Маценко Олени д. Анни.

16,043 Дзямба Йосафата з с. Ждиня (Горлиця) від Кузяк Петра.

16,044 Доскоч Кирила і Андрія з с. Красна (Зборів) від Гуменний Миколи.

16,045 Шкарлатюк Григорія і його дружини з с. Стара Човниця (Луцьк, Волинь) від Малаховський Кузьми.

16,046 Івашків Марії і Василя, Бльок Марії з дому Машновська, Райнгард Григорія з с. Виста (Рогатин) від Хемій Яцка с. Івана.

16,047 а) Голинський Михайла (опер. спів.) Гомик Н. учитель син управ. школи в Коломиї від Губінгер Льва з Коломиї.

16,047 б) Кульчицький Б. б. управ. школи в Хлібичині Лісним (Коломия) від Рубінгер Олени з дому Герасимович.

16,048 Бабяк Дмитра в с. Плавуча Мала (Бережани) від Бабяк Григорія.

16,049 Синчишин Івана і Йосифа з с. Посада Новоміська (Добромиль) від Лоза Івана.

16,050 Зраїтель Софії в с. Артищів (Городок) від брата Зраїтель Івана.

16,051 Дух Семена з с. Боршів (Перемишляни) від Дух Михайла.

16,052 Кріль Степана і Марії з дому Михайлевич з с. Вовча Долішна (Добромиль) від Лесик Михайла.

16,053 Головій інж. з с. Сільця (Самбір) від Мельникович Михайла.

16,054 Риплюк Петра від Ковач Івана.

16,055 Ладус Івана з с. Орава (Стрий) від Ганкович Йосифа.

16,056 Єременко Артема с. Ігната, Колісниченко Степана і Миколая з с. Баланова (Херсонщина) від Колісниченко Володимира.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ

УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ В АМЕРИЦІ

На кампанію, яку тепер веде Український Конгресовий Комітет в цілі зібрання 50,000-го фонду, жертвували

Ню Йорк, Н. Й.: Ліста ч. 276, збірка від членів Тов. Перемишль, 141 відділ УНПомочі: Тов. Перемишль $25; Т. Стеланів $3, Й. Кукура, Г. Марчак, М. Березний, Н. Доскоч, Д. Помийчук, Г. Пірен по $2; Н. Лалька, Ф. Горбатюк, Е. Березинський, В. Жеребецький, М. Дутко, О. Кібюк, П. Хохоляк, Ц. Сіома, В. Кобилюк, І. Гудима, А. Коколюс, С. Гарматюк, М. Мельник, М. Бахусович, С. Скоревич, І. Лапчак по $1; дрібними 50 ц. Разом $56.50.

Бруклин, Н. Й.: Ліста ч. 54, зібрав Г. Бурбуляк: Бр. св. Димитрія, 32 відділ Провидіння, $10; Т. Сорока і П. Сташків по $5; Ю. Саліман $3; Д. Масник, Т. Мудрик, Д. Кмита, Г. Бурбуляк по $2; К. Ковальська, Ю. Лемич, М. Заверуха по $1. Разом $34.

Літсдейл, Па.: Ліста ч. 104, зібрали М. Мицак і Ф. Кулян: Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 83 Провидіння, $5.75; Е. Волошин, М. Кісіа, І. Срадомський, П. Войтечко, С. Кост по $2; Ф. Кулон, С. Кріч, І. Ґереґа, М. Цимбалок, І. Костик, М. Срадомський, М. Мицак, М. Гриневич, І. Ґлухий по $1; дрібними 25 ц. Разом $25.

Джерзі Сіті, Н. Дж.: Ліста ч. 167, зібрав К. Піддубчишин: К. Піддубчишин і І. Гусар по $5; Н. Петришин $2; М. Сайчук, Н. Бурак по $1; дрібними $1. Разом $15.

Пітсбурґ, Па.: Ліста ч. 221, зібрав М. Усик: М. Усик, С. Засадний, С. Іванюк, О. Ключанович, І. Оринич, нечіткий підпис, Г. Шабатура по $5; Т. Котула $4; П. Двуліт С. Іванюк, о. Е. Королишин, В. Заблоцький по $2. Разом $52.

Пітсфілд, Масс.: Ліста ч. 530, зібрав А. Маланчук: Українська гр.-катол. парохія $10; С. Антонійчук $2. Разом $12.

Олін, Н. Й.: Ліста ч. 728, зібрав Г. Підскальний: Тов. Запорозька Січ $15; І. Скробач $5; Т. Челядин $3; І. Скробач, Д. Мішанець, М. Луцишин по $2; А. Лялюк, О. Іванців, П. Пилипів, Г. Підскольний по $1. Разом $33.

Бріджпорт, Конн.: Ліста ч. 841, зібрала А. Чернявська: Д. Чернявський, П. Гринюк, Н. Варій, О. Красницький, М. Галькевич по $5; Д. Постоловський, П. Сливінський, Приятель, В. Пундак, А. Гончар, А. Глева, А. Бич по $2; Зілинський $1. Разом $40.

Ню Йорк, Н. Й.: Ліста ч. 1529, зібрав М. Трипалюк: М. Трипалюк $2; В. Балук, О. Канонній, нечіткий підпис, П. Чесанюк, І. Теребецький, О. Андрусів по $1. Разом $8.

Ню Йорк, Н. Й.: Ліста ч. 1527, зібрала М. Макарушкова: І. Финик $5; д-р Я. Макарушка, М. Дзюма, А. Ількова, В. Ривак по $2; С. Ґудз, К. Кузьма, І. Тарнавський, Д. Тарнавський, П. Королишин, В. Баранецький, Е. Манацький, П. Качмар, С. Шевців, М. Сай, М. Окниш, Е. Баран, С. Городецький, М. Білий, П. Гук, С. Паслаавський, М. Городецький по $1. Разом $30.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукувань родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1 цаль в одній колюмні коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

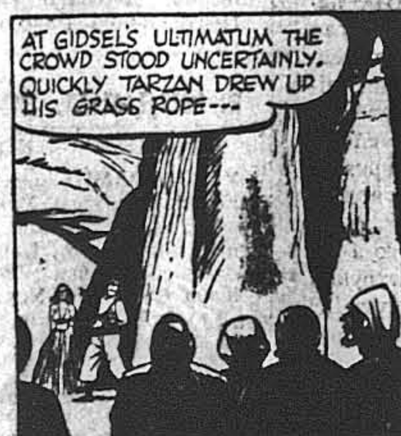
ПОШУКУВАННЯ

АННА ДАНЬЧИК, родом з села Телешниця Ошварова, пошукує своєї сестри **КАТЕРИНИ** заміжної **ГІРНЯК**. Вона сама, або хто її знає, зволить написати до:

MARIA LIWICKI
414 Sheridan St., Johnstown, Pa.

МИХАЙЛО ФІКТАШ, тепер на скитальщині, пошукує своїх стриєчних братів, **ВОЛОДИМИРА І ЙОСИФА ФІКТАШ**, синів бл. п. Василя Фікташа, родом з села Дорошева Вел., Галичина, який в 1912 р. виимігрував до Америки. Вони самі, або хто знає їхню адресу, зволить написати до: **Dmytro Dzera, P. O. Box 360, Newark, N. J.**

ТАРЗАН, ч. 1937. Пірат- одурений.

На ультимат Гідзела товпа станула нерішучо. Несподівано Тарзан підтягнув вгору свою вужілку...

...і на ній зашморгнув кульку з вільного кінця. Кинувши її зручно на плечі Неди, він нагло підтягнув її вгору.

Коли товпа стояла здивована, розлючений пірат вхопив за великий камінь...

...і кинув його просто в голову Тарзана.